

ODHAD VÝVOJA PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

ESTIMATED DEVELOPMENT BUSINESS ENVIRONMENT IN SLOVAK REPUBLIC

Jaroslava KÁDÁROVÁ

Abstract

The aim of the article is to estimate the future business environment in Slovak republic. The estimation is determined by development in the European Union. The development could have three different scenarios that are described in this article.

Key words

Business environment, the European Union, Estimation.

Úvod

Každý podnik existuje v konkrétnom podnikateľskom prostredí, ktoré je možné považovať za primerané, ak reálne funguje trhový mechanizmus a na základe ponuky a dopytu a hospodárskej politiky ekonomického centra, dochádza k efektívnemu zhodnocovaniu výrobných faktorov. Ak je tento stav narušený, vznikajú rôzne problémy a následne kríza.

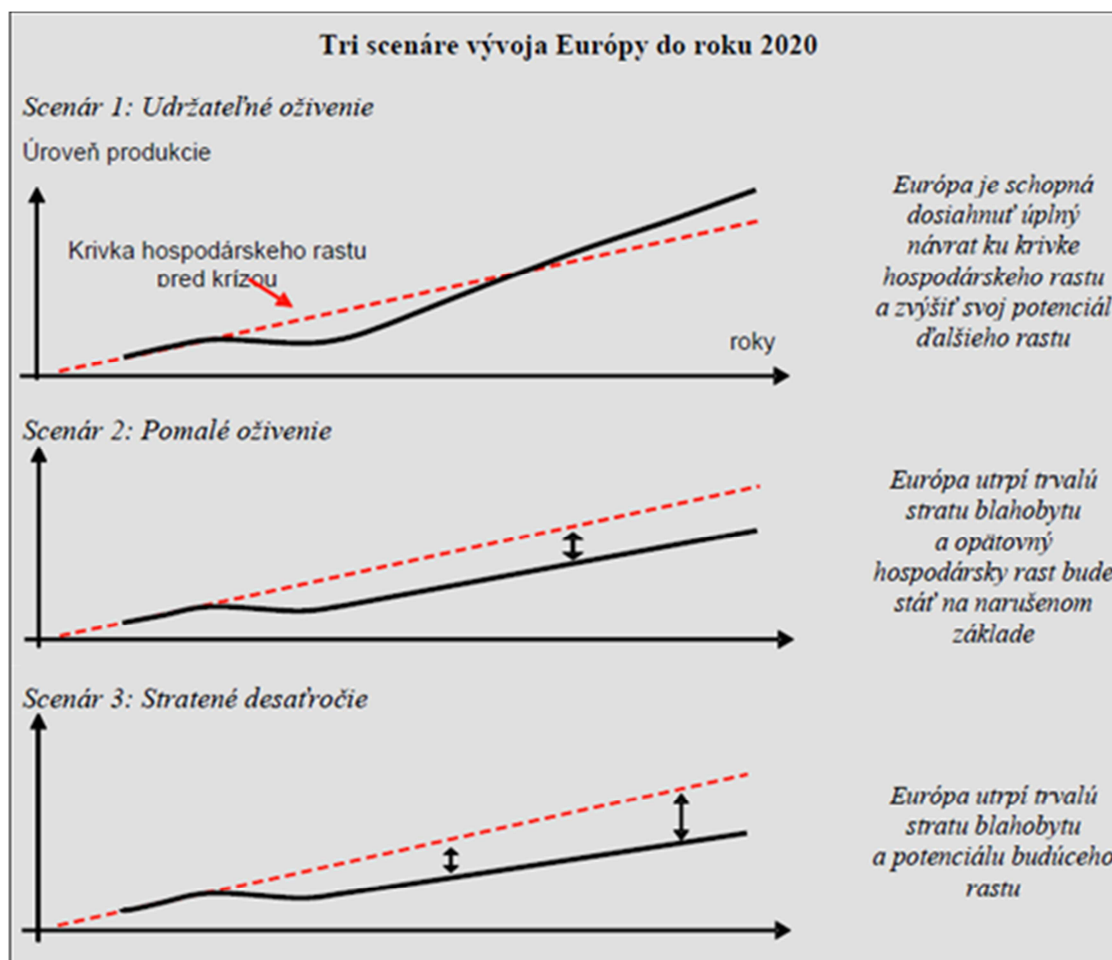
Súčasná hyperkonkurenčná a globálna prostredie je, v posledných rokoch, v značnej miere ovplyvňované globálnou finančnou a hospodárskou krízou, ktorá destabilizuje aj podnikateľské prostredie na Slovensku. Postupne sa zvyšuje výskyt podnikových kríz a rozširuje okruh možných príčin vzniku krízy v podniku. Premennosť prostredia a neustále zmeny v okolí podniku, kladu zvýšené nároky na manažment, ktorý musí byť schopný rýchlo a včas reagovať na nepriaznivú situáciu, a ak podnik prechádza krízou, musí potrebnými nástrojmi zabezpečiť prekonanie krízového vývoja v podniku.

1 Scenáre vývoja Európskej únie

Európska únia prechádza obdobím krízy, veľkých zmien a dlhodobých výziev. Výzvou je obnova hospodárstva, globalizácia, tlak v oblasti zdrojov, starnutie obyvateľstva, ktoré je potrebné riešiť.

Európska únia vypracovala tri scenáre možného vývoja Európskej únie ako celku do roku 2020.

- Prvý scenár - **udržateľné oživenie** – je zameraný na podporenie konkurencieschopnosti, prosperity, zlepšenie produktivity, čím sa má Európska únia vrátiť ku krivke hospodárskeho rastu.
- Druhý scenár - **pomalé oživenie** - znamená trvalý pokles prosperity a rastu.
- Tretí scenár - **stratené desaťročie**- predstavuje celkový úpadok Európskej únie na svetovej scéne.

Obr. 1 Tri scenáre vývoja Európskej únie do roku 2020 [4]

Pre Európu sú charakteristické silné stránky, ako silný priemysel, prosperujúce poľnohospodárstvo, služby, námorná tradícia, jednotný trh a mena, pozícia obchodného zoskupenia a cieľ zahraničných investícií. Zároveň sú to aj hodnoty, demokratické inštitúcie, súdržnosť a solidarita v hospodárskej, sociálnej a teritoriálnej oblasti, rozličná kultúra, rovnosť pohlaví. Mnohé krajiny sú vysoko inovatívne a rozvinuté. Napriek tomu bude Európa najúspešnejšia vtedy, keď bude jednotná, teda ako Únia.

2 Stratégia Európa 2020

Pre vytvorenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho hospodárstva EÚ je potrebná stratégia, ktorá zvýši zamestnanosť, produktivitu a sociálnu súdržnosť. Takou je stratégia Európa 2020, ktorej víziou je európske sociálne trhov hospodárstvo v 21. storočí.

Stratégia Európa 2020 kladie dôraz na tri priority: [4]

- **Inteligentný rast** – hospodárstvo založené na znalostiach a inovácií
- **Udržateľný rast** – využitie zdrojov pre ekologické a konkurencieschopné hospodárstvo
- **Inkluzívny rast** – podpora hospodárstva so zamestnanosťou zabezpečí súdržnosť

Navzájom sa dopĺňajú a ich podstatou sú merateľné ciele na porovnávanie. Pre úspešné dosiahnutie stratégie do roku 2020 sú potrebné tieto ciele: [4]

- Zvýšiť zamestnanosť obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov, a to zapojením žien, starších ľudí a migrantov.
- Zvýšiť investície do výskumu a vývoja, t.j. 3 % HDP a vytvoriť ukazovateľ intenzity.
- Znížiť emisie skleníkových plynov o 20 až 30 %, zvýšiť energetickú účinnosť o 20 %, zvýšiť obnoviteľné zdroje energie o 20 %.
- Znížiť predčasné ukončenie školskej dochádzky z 15 na 10 %, zvýšiť podiel obyvateľov s VŠ vzdelaním z 31 na 40 %.
- Znížiť hranicu chudoby o 25 %.

Tieto ciele sú vzájomne prepojené, ale nie vyčerpávajúce. Poukazujú na to, kde by mala byť EÚ v roku 2020, ale každý štát je iný a na rozdielnej úrovni. Napriek tomu, všetky ciele posilnia hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť všetkých členských štátov. Pre dosiahnutie týchto cieľov by mal každý členský štát prispôsobiť stratégiu aktuálnej situácii v krajine a schopnostiam na ich dosiahnutie.

2.1 Inteligentný rast

Prvá priorita stratégie, inteligentný rast pozostáva zo znalostí a inovácie. Vyžadujú sa k tomu určité kroky v týchto oblastiach: [4]

- Zvýšiť investície do výskumu a vývoja, aj súkromné investície, keďže 2 % sú oproti 2,6 % v USA a 3,4 % v Japonsku dosť nízke. Veľký vplyv majú aj podmienky na výskum v súkromnom sektore. Veľké rozdiely vysvetľuje nízky počet podnikov so špičkovou technológiou.
- Veľa žiakov má problémy s čítaním, neukončia školskú dochádzku alebo odbornú prípravu, kvalifikácia zo stredných škôl sa nezhoduje s dopytom na trhu práce, málo mladých ľudí má vysokoškolské vzdelanie. Iba dve univerzity z Európy sa dostali do svetového rebríčka najlepších univerzít.
- Európske podniky majú nízky dopyt informačných a komunikačných technológií na svetovom trhu. Tiež zaostáva vysokorýchlostné pripojenie na internet. To má vplyv na inovovanie, šírenie znalostí a distribúciu tovaru, či služieb on-line, hlavne na vidieku.
- Vízie z tejto stratégie pomôžu k inovácii v EÚ, k zlepšeniu vzdelania a kvalite vzdelávacích zariadení, ako aj k využívaniu výhod digitálnej spoločnosti.

2.2 Udržateľný rast

Druhá priorita, udržateľný rast, požaduje zmeny v týchto oblastiach: [4]

- Štáty EÚ majú dobrú pozíciu v obchodných sférach, pri vývoze do sveta, aj dovoze surovín. Práve vývoz a dovoz spôsobujú veľký tlak, preto je potrebné zvýšiť konkurencieschopnosť, a to vyššou produktivitou. Náskok v oblasti ekológie ohrozujú Čína a Severná Amerika. Preto EÚ musí zvyšovať konkurencieschopnosť priemyslu, a to ekologickými technológiami, ktoré sú efektívnym zdrojom v hospodárstve.
- Rýchlejšie znižovanie emisií a využívanie nových technológií, najmä na zachytávanie uhlíka, je ďalším cieľom v oblasti klímy. Efektívne využívanie zdrojov

zníži emisie, náklady a podporí hospodársky rast. Tiež je potrebná odolnosť voči zmenám klímy, prírodným katastrofám a reagovanie na také udalosti.

- Výdavky na ropu a zemný plyn sa môžu znížiť v prípade splnenia cieľov o energiách. Úspora 60 miliárd eur, energetická nezávislosť, zvýšenie HDP o 0,6 až 0,8 % sú ďalšie významné kroky. Využívanie energie z obnoviteľných zdrojov by prinieslo vyše 600 000 pracovných miest.
- Zmeny v druhej priorite prinášajú znižovanie emisií inováciou technológií, čo prináša veľké výhody a znižuje náklady. Zároveň efektívnejšie využívanie zdrojov zníži závislosť na zahraničných zdrojoch a tým bude Európa v konkurenčnej výhode.

2.3 Inkluzívny rast

Inkluzívny rast sa musí zamerať na tieto oblasti: [4]

- Zamestnanosť obyvateľstva je nízka oproti USA a Japonsku so 70 %. Týka sa to najmä žien a starších pracovníkov, ale aj mladých ľudí. Títo ľudia môžu postupne stratiť kontakt s trhom práce.
- Dopyt po ľuďoch len so základnými zručnosťami klesne o 12 miliónov pracovných miest, ale bude sa vyžadovať o 16 miliónov pracovných miest viac pre ľudí s vyššou kvalifikáciou. Predĺžený pracovný život bude teda vhodný na získavanie nových zručností.
- 80 miliónov ľudí žilo v chudobe pred krízou, vrátane detí. 8 % pracujúcich ľudí zarába málo na to, aby sa dostali nad hranicu chudoby. A najhoršie sú na tom nezamestnaní.

Zmeny v tretej priorite sa týkajú vzdelávania a odbornej prípravy, zvyšovania účasti na trhu práce a zodpovednosti spoločnosti, znižovania nezamestnanosti. S tým súvisia zariadenia starostlivosti o deti a pomoc pri získavaní nových zručností k novým podmienkam a zmenám v kariére. V boji proti chudobe bude potrebné odstrániť vylúčenie a rozdiely, aby rast bol pre úžitok každému. Takisto podpora starších, ale aktívnych obyvateľov bude dôležitá pre súdržnosť a vyššiu produktivitu.

3 Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2012

Vláda Slovenskej republiky predstupuje podľa článku 113 Ústavy Slovenskej republiky pred Národnú radu Slovenskej republiky a spolu so žiadosťou o vyslovenie dôvery predkladá Programové vyhlásenie.

Pre výkon svojho štvorročného mandátu si vláda kladie tieto kľúčové úlohy:[5]

- zmiernením dopadov krízy posilniť istoty ľudí;
- konsolidovať verejné financie, tak aby deficit verejných financií bol v roku 2013 pod tromi percentami HDP;
- podporiť hospodársky rast a cenovú stabilitu;
- znížiť vysokú nezamestnanosť mladých ľudí a systematicky riešiť problém dlhodobej, najmä regionálnej nezamestnanosti;
- zvýšiť vymožitelnosť práva a systematicky likvidovať korupciu na všetkých stupňoch spoločnosti;
- konsolidovať verejné zdravotníctvo s dôrazom na jeho finančnú stabilizáciu;
- posilniť spoluzodpovednosť za plnenie strategických cieľov Európskej únie a zároveň presadzovať oprávnené záujmy Slovenskej republiky v Európskej

únii; efektívne využiť prostriedky z fondov Európskej únie na modernizáciu a rozvoj štátu a spoločnosti;

- posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť spoločnosti;
- založiť dlhodobé tendencie pre hospodársky, sociálny, environmentálny a vedecko-technický rozvoj Slovenska a pre zlepšenie kvality života,
- byť vládou otvorenou všetkým vrstvám slovenskej spoločnosti aj prostredníctvom vytvorenej Rady solidarity a rozvoja za účasti partnerov sociálneho dialógu.

3.1 Hospodárska politika

Medzi základné úlohy jednotlivých zložiek hospodárskej politiky bude patriť formovanie rastového potenciálu ekonomiky. Osobitnú dôležitosť bude zohrávať vhodná podpora perspektívnych oblastí podnikania v znalostnej ekonomike. Za kľúčové vláda považuje oživenie priemyselného výskumu a vývoja najmä v oblastiach: nanotechnológií, digitálnych priemyselných technológií a inovatívnych technológií v potravinárskom priemysle, inovatívnej medicíny. Pre ich rozvoj podporí vytváranie technologických platforiem a ich účinnejšie pôsobenie v európskom výskumnom priestore. S cieľom lepšie využiť potenciál slovenskej vedy a výskumu v praxi vláda zavedie výhodnejší mechanizmus oceňovania autorov, ktorých podnety sa úspešne realizujú v praxi. Posúdi možnosti motivácie súkromného sektora pre investovanie vo výskume, vývoji a inováciách. [5]

3.2 Zvyšovanie rentability štátnych aktív a skvalitňovania podnikateľskej funkcie štátu

Základným cieľom politiky zameranej na zvyšovanie rentability štátnych aktív a na skvalitňovanie podnikateľskej funkcie štátu je:

- posilňovať verejné financie nárastom nedaňových príjmov,
- zlepšovať konkurenčné prostredie,
- upevňovať národohospodársku stabilitu,
- podporovať zamestnanosť.

Posilňovanie verejných financií prostredníctvom zvyšovania rentability štátnych aktív a skvalitňovania podnikateľskej funkcie štátu je obzvlášť dôležité teraz, keď sa v dôsledku globálnej krízy zvýšili národohospodárske náklady ekonomického rastu. Ide o také zvýšenie príjmov verejných financií, ktoré neznižuje ani dynamiku hospodárskeho rastu a ani kvalitu podnikateľského prostredia. Miera úspešnosti realizácie tohto cieľa bude v značnej miere závisieť od adekvátnej legislatívy, zabezpečujúcej transparentné vymedzenie zákonných a systémových rámcov pre štát ako vlastníka, ktoré podporujú efektívnosť a minimalizujú možnosť klientelizmu a podvodného konania. [5]

3.3 Podnikateľské prostredie

Priaznivé, stabilné podnikateľské prostredie patrí medzi kľúčové úlohy vlády, lebo vytvára podmienky pre hospodársky rast. Treba sa vyhnúť autonómnym zmenám pre zmeny, pre lobing úzkeho okruhu podnikateľských subjektov. Stabilita podnikateľského prostredia bude založená najmä na jeho nízkej administratívnej zaťažnosti, vymožitelnosti práva a jeho komplexnej previazanosti na iné právne normy, vrátane jednoduchého uplatňovania.

V oblasti samotného podnikateľského prostredia ide nielen o zjednodušenie daňových a odvodových povinností, ale tiež o riešenie finančnej a nefinančnej podpory podnikateľských subjektov, zabezpečujúcich zamestnanosť v regiónoch. Rovnako aj o spoluprácu s veľkými

zahraničnými investormi v oblasti certifikácie, logistickej podpory, ako i prípravy kvalifikovaných pracovníkov. [5]

3.4 Priemysel

Rast priemyselnej produkcie je a bude dominantným činiteľom hospodárskeho rastu Slovenskej republiky. Má kľúčovú úlohu v zabezpečovaní životných istôt občanov a stability slovenskej spoločnosti.

Cieľom hospodárskej politiky vlády v oblasti priemyslu bude taký rozvoj, ktorý rýchlosť a kvalitu konvergenzie slovenskej ekonomiky priblíži k úrovni vyspelých krajín EÚ. Podporí ju rastom priemyselnej výroby založenej na zvyšovaní jej konkurencieschopnosti prostredníctvom inovácií, ako aj investíciami do progresívnej výroby s vysokou pridanou hodnotou. Priemysel sa nemôže zapájať do globálnej ekonomiky iba prostredníctvom nadnárodných monopolov operujúcich na našom území, ale aj vlastnou aktivitou za pomoci štátu. [5]

3.5 Výskum a vývoj

Vláda si uvedomuje, že výskum a vývoj patrí medzi najdôležitejšie faktory ďalšieho rozvoja Slovenska spojeného s rastom kvality života jeho občanov aj v období hospodárskej, sociálnej, finančnej a morálnej krízy.

Vláda bude podporovať spoluprácu výskumnej sféry s hospodárskou praxou a s inštitúciami európskeho výskumného priestoru a prispievať tak účinnejšie k rozvoju prepojenosti domáceho výskumu s technologickým a inovačným pokrokom a rozvojom výskumu Európskej únie a v ďalších vyspelých štátoch sveta. [5]

Vláda si uvedomuje, že bez výrazného zvýšenia celkových výdavkov na výskum a vývoj, najmä väčšej zainteresovanosti podnikateľskej sféry, nebude možné dosiahnuť výraznejší pokrok v inováciách, vo zvyšovaní konkurencieschopnosti domácej ekonomiky a ich uplatnenia vo výrobnotechnologickom procese, v súčinnosti výskumu a vývoja v Slovenskej republike. [5]

Kľúčové slová

Podnikateľské prostredie, Európska únia, odhad.

Príspevok bol vypracovaný v rámci riešenia grantového projektu č. 1/0102/11 „Metódy a techniky experimentálneho modelovania vnútropodnikových výrobných a nevýrobných procesov.“

Použitá literatúra

- [1] Kádárová, J. – Kádár, G. – Vida, M.: Faktory ovplyvňujúce konkurencieschopnosť slovenských podnikov. 2009,
- [2] SARIO – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu,
- [3] Štatistický úrad SR,
- [4] Stratégia Európa 2020,
- [5] Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016.

Kontaktná adresa

doc. Ing. Jaroslava KÁDÁROVÁ, PhD.
Technická univerzita v Košiciach, Strojnícka fakulta,
Katedra priemyselného inžinierstva a manažmentu,
Němcovej 32, 042 00 Košice,
e-mail: jaroslava.kadarova@tuke.sk